

Kultur- og likestillingsdepartementet

Oslo, 16. januar 2023

Kun pr. e-post.

NOU 2022:9 EN ÅPEN OG OPPLYST OFFENTLIG SAMTALE - HØRINGSUTTALELSE

Vi viser til departementets høringsbrev av 29. september 2022. Fond for utøvende kunstnere vil kun kommentere et par temaer i kapittel 14 Ytringsfrihet i kunsten, i NOU 2022:9 En åpen og offentlig, opplyst samtale. De to temaene vi vil kommentere er prinsippet om armlengdes avstand og betydningen av fagfellevurdering.

Presentasjon

Fond for utøvende kunstnere krever inn og fordeler en avgift på bruk av innspilt musikk som ikke er vernet i Norge. Fond for utøvende kunstnere er hjemlet i LOV-1956-12-14-4, fondsloven, og vi har normalt 5 søknadsrunder i året. Fondet tildeler støtte til profesjonelle utøvende kunstnere som er frilansere, se mer på www.ffuk.no. Sett bort fra ekstraordinære «koronamidler», har vi de siste par årene tildelt rundt 26 millioner kroner i støtte. Administrasjonen behandler cirka 3000 søknader i året og styret vurderer søknadene ut fra utøvernes profesjonalitet, prosjektbeskrivelse og budsjett.

Prinsippet om armlengdes avstand

Prinsippet om armlengdes avstand er grunnleggende om en vil demme opp mot styring av innholdet i kunstuttrykk. Det skal sørge for at de på politisk nivå som bevilger midler ikke har innflytelse på de som tildeler midler. Vi støtter kommisjonens forslag om å lovfeste dette prinsippet i kulturloven for å sikre uavhengig organisering av offentlige kunst- og kulturinstitusjoner. Sammen med forvaltningslovens og offentlighetslovens regler om saksbehandling, herunder habilitet, klageadgang og offentlig innsyn, vil en lovfesting av prinsippet om armlengdes avstand bidra til et klart skille mellom de bevilgende myndigheter og de tildelende komiteer.

Fagfellevurderingen

Når en snakker om kunst og kunstnere, er det de profesjonelle kunstnerne og deres virke som står i sentrum. De fleste som søker om støtte innen kunst og kultur, det være seg prosjektstøtte eller stipend, får avslag. Knapphet på midler tilsier at det er hensiktsmessig at søknadene vurderes av folk med kunstfaglig bakgrunn. Dersom en ønsker en søknadsvurdering der kunstprosjekter og kunstnerisk virke inngår i vurderingen, bør vurderingen absolutt gjøres av fagfeller. Dette er tilfellet innen andre fagområder der en søker om midler.

For å sikre kunstfaglig kompetanse, bør komitemedlemmer innstilles av de berørte kunstnerorganisasjonene. I Norge er de fleste kunstner-organisasjonene godkjent av Patentstyret (før åndsverkloven av 2018 av Kultur- og likestillingsdepartementet) for å kunne forhandle om og motta vederlag krevet inn med grunnlag i åndsverklovens bestemmelser om avtalelisens, jf. lov LOV-2018-

06-15-40 § 63. Organisasjoner som mottar og fordeler slike midler er også underlagt lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv, LOV-2021-05-28-49. Se særlig sistnevnte lovs Kapittel 3 Medlemskap og medbestemmelsesrett og Kapittel 4 Styring og intern kontroll, Til sammen har nevnte lover bestemmelser som sikrer at organisasjonene drives etter foreningsdemokratiske prinsipper. Det er grunn til å anta at oppnevning og innstilling til stipendkomiteer også foregår etter demokratiske prinsipper.

Når kunstnerorganisasjoner innstiller representanter til stipendkomiteer, vil de innstille representanter som samlet sett, hvert fall over tid, står for et variert og bredt kunstsyn. Kunstnerorganisasjonene favner hver seg kunstnere som har ulikt syn på estetikk, tradisjon, kunstfaglig håndverk og kvaliteter. En organisasjon som over tid overser medlemsmassens mangfold ved innstilling til stipendkomiteer, vil stå i fare for å miste legitimitet både innad og utad.

Videre vil regler om hvor lenge oppnevnte representanter kan sitte i verv, være viktig for å slippe til andre meninger og nye stemmer. Uttalelsen under pkt. 14.6.3 om at miljøene er små og at de som tildeler penger ofte kjenner de som søker, og at dette til sammen kan bidra til en svak uenighetskultur og lav takhøyde for kritisk diskusjon innad i kunstmiljøer, fremstår som en udokumentert påstand. Offentlige organer er underlagt både offentlighetsloven og forvaltningsloven. Vi har habilitetsregler som skal motvirke kameraderi og nepotisme. Spørsmålet en må stille seg, er om andre enn fagfeller vil være bedre egnet til slike kunstfaglige vurderinger, noe vi vanskelig kan se for oss.

Det er også viktig at det finnes flere «tilskuddsaktører». Styret i Fond for utøvende kunstnere oppnevnes av departementet etter at de berørte organisasjonene har innstilt sine kandidater. Styreleder oppnevnes på fritt grunnlag. Dette gir en bred sammensetning av fagfeller med ulik kunstfaglig kompetanse og erfaring. Vi mener det er bra for det utøvende feltet at kunstnerne kan søke midler fra andre enn Fond for lyd og bilde som for øvrig Kulturdirektoratet er sekretariat for. Vi støtter følgende forslag fra Ytringsfrihetskommisjonen, jf. pkt. 14.9:

- Lovfeste prinsippet om armlengdes avstand i kulturloven og sikre uavhengig organisering av offentlige kunst- og kulturinstitusjoner.
- Gjennomføre en undersøkelse om hvordan armlengdes avstand-prinsippet fungerer i praksis i norsk kunst- og kulturliv.

Med vennlig hilsen
Fond for utøvende kunstnere

Mette Møller (sign.)
direktør

